

gemeente **Oosterhout**

Routekaart energietransitie 2019-2022

***Vol energie samenwerken aan de
toekomst van Oosterhout***

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. De energietransitie	5
2.1. <i>Besparen</i>	5
2.2. <i>Opwekken</i>	6
2.3. <i>Transitievisie Warmte</i>	8
2.4. <i>Samenwerking in de regio</i>	8
3. Een duurzame gemeente	10
3.1. <i>De gemeente Oosterhout: een duurzame organisatie</i>	10
3.2. <i>Samen aan de slag</i>	11
3.3. <i>Informereren, stimuleren en faciliteren</i>	12
Bijlage 1: Indicatief financieel overzicht Energietransitie	13
Bijlage 2: Indicatief financieel overzicht Duurzame gemeente	14

1 Inleiding

In het document 'Ambities voor de energietransitie Oosterhout 2030 'Vol energie samenwerken aan de toekomst van Oosterhout' is aangegeven welke ambities de gemeente Oosterhout heeft op het gebied van met name de energietransitie. In de periode tot 2030 zetten we daarvoor diverse stappen richting energieneutraal in 2050. Welke stappen we daarvoor in de huidige collegeperiode zetten staat beschreven in deze 'Routekaart 2019-2022'.

Naast onze eigen opgaven binnen de gemeentelijke organisatie, zijn er diverse projecten die met inwoners, ondernemers en belangrijke stakeholders samen worden uitgevoerd. De Routekaart 2019-2022 geeft overzicht én biedt ruimte voor innovatie en initiatieven uit de samenleving. De Routekaart is een dynamisch document dat door ons kan worden aangepast. Dat geeft ons de ruimte om in te spelen op innovaties, technologische en maatschappelijke ontwikkelingen die op ons af komen op het gebied van duurzaamheid.

Nog even de ambities op een rij...

In het ambitiedocument zijn enkele belangrijke ambities genoemd op het gebied van de energietransitie. Deze ambities vallen grofweg uiteen in ambities met betrekking tot het besparen van energie en ambities op het gebied van het opwekken van energie. In 2022 hebben we een energiebesparing gerealiseerd van 295 TJ. In datzelfde jaar hebben we het aandeel duurzaam opgewekte energie uitgebreid met 206 TJ.

In de Routekaart 2019-2022 zijn projecten opgenomen waarmee we deze ambities gaan realiseren. Daarnaast hebben we voor onze eigen organisatie ambities bepaald. In de Routekaart zijn dus ook de projecten opgenomen die onze eigen organisatie duurzamer maken.

Toekomstvisie 2030

Voor het opwekken van energie maken we gebruik van de regulier toegepaste technieken. Dat is dus windenergie en zonne-energie. In de Toekomstvisie Oosterhout 2030 is dit als volgt benoemd: *'we hebben onze doelstelling grotendeels weten te behalen door het plaatsen van 10 windturbines in de Oranjepolder en op Vijf Eiken' en 'er zijn meerdere hectares aan zonnenvelden gelegd op bedrijfsgebouwen. Daarnaast is ook in het buitengebied een aantal hectares aan zonneweide gelegd'*. Daarnaast is er stevig in gezet op het afkoppelen van woningen van het gas en op energiebesparing. In deze Routekaart 2019-2022 zijn de projecten terug te vinden die dit in deze periode mogelijk maken.

Bestuursakkoord 2018-2022

In het bestuursakkoord 2018-2022 is afgesproken dat we een stevige ambitie neer willen zetten op het gebied van duurzaamheid. We willen de eerste forse stappen op weg naar het behalen van de doelstelling in de Toekomstvisie Oosterhout 2030 gaan zetten. Dat kunnen we niet alleen, dat is een gezamenlijke opgave voor inwoners, ondernemers, organisaties en de lokale overheid. In het bestuursakkoord zijn onder meer als accenten opgenomen:

- De voorbeeldfunctie van de gemeente;
- Verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed;
- Afspraken met ondernemers over inzetten bedrijfsdaken voor zonne-energie;
- Stimuleren van huizenbezitters voor het gebruiken van zonnepanelen en isolatie;
- Toepassen van maatwerk bij zonneweides;
- Windenergie als tussenoplossing op weg naar nieuwe manieren van duurzame energieopwekking door het plaatsen van zes tot maximaal tien windmolens in een strook langs de A59;
- Nieuwe woningbouwprojecten worden 'gasloos' gerealiseerd;
- In overleg met Thuisvester verduurzamen van de energievoorziening bij sociale huurwoningen;
- Intensiveren van de duurzaamheidslening voor huiseigenaren.

In deze Routekaart zijn projecten opgenomen die bij deze accenten aansluiten.

Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie is de verzamelnaam voor alle maatregelen die we nu en in de toekomst moeten gaan nemen om onze gemeente aan te passen aan de gevolgen van het veranderende klimaat. Meer regen (felle buien), droogte en hitte moeten worden opgevangen. Hoewel de energietransitie en klimaatadaptatie veel raakvlakken hebben maakt klimaatadaptatie geen onderdeel uit van deze Routekaart. Hiervoor komt een eigen uitvoeringsprogramma.

De Omgevingswet

Met ingang van 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Deze wet verplicht gemeenten één Omgevingsvisie vast te stellen voor het hele grondgebied. Deze Omgevingsvisie is een strategisch document gericht op een integrale benadering van de fysieke leefomgeving. Hieronder vallen ook de gemeentelijke ambities ten aanzien van duurzaamheid en klimaatadaptatie. We zijn al begonnen met het opstellen van een gemeentelijke Omgevingsvisie. De strategische onderdelen uit het document Ambities voor de energietransitie Oosterhout 2030 zullen hun vertaling krijgen in deze Omgevingsvisie. Samen met deze Routekaart zal dit volgens de systematiek en terminologie van de Omgevingswet als "Programma" fungeren onder de gemeentelijke Omgevingsvisie.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn alle projecten opgenomen die betrekking hebben op de energietransitie. Paragraaf 2.1 laat de projecten zien waar we energie mee besparen, paragraaf 2.2 geeft een overzicht van alle projecten waarmee we duurzame energie op gaan wekken. Paragrafen 2.3 en 2.4 geven weer wat we op regionaal niveau doen en uitvoeren. Hoofdstuk 3 beschrijft hoe we als organisatie willen verduurzamen, en hoe we onze bedrijven en inwoners willen betrekken en ondersteunen. In paragraaf 3.3 geven we aan hoe we de communicatie willen gaan aanpakken met betrekking tot deze Routekaart.

Tot slot

In begroting is voor de komende jaren structureel een bedrag opgenomen van € 150.000. In bijlage 1 en 2 is dit budget indicatief verdeeld over de diverse projecten en activiteiten uit deze Routekaart. Indicatief omdat het mogelijk moet zijn om de middelen zo doelmatig en effectief in te kunnen zetten en er ook nieuwe innovatieve projecten en initiatieven opgepakt moeten kunnen worden.

2. De energietransitie

De energietransitie bestaat uit 2 delen: besparen en opwekken. Allereerst kijken we naar de besparingsopgave (paragraaf 2.1). Want wat je niet gebruikt hoeft je ook niet op te wekken. Naast de besparingsopgave is er ook een aanzienlijke opgave om duurzame energie op te wekken. In paragraaf 2.2 zijn de projecten opgenomen om onze ambities te halen.

In Oosterhout heeft de woningcorporatie Thuisvester veel bezit. Ook Thuisvester neemt haar verantwoordelijkheid in de energietransitie, zij verduurzamen in de komende periode ruim 20% van de bestaande woningvoorraad. Deze verduurzamingsslag is niet opgenomen in onderstaande projecten maar draagt wel significant bij aan onze besparingsopgave. In de jaarlijkse prestatieafspraken met Thuisvester worden hierover afspraken gemaakt.

Vooralsnog zijn hieronder de projecten en activiteiten opgenomen die we voornamelijk als gemeente zelf initiëren, ondersteunen en begeleiden.

2.1. Besparen

Onze ambitie:

In 2022 is een energiebesparing gerealiseerd van 5% ten opzichte van het energieverbruik in 2017. Dat betekent een energiebesparing van **295 TJ**. Om deze opgave te bereiken zijn de volgende projecten benoemd.

De projecten:	Besparing:	Gereed:
Duurzaamheidsleningen	25 TJ	2022
Energiebesparingscampagne met ONE	50 TJ	2020
VvE Power Zuid Nederland	45 TJ	2022
Energiemaatregelen bedrijven	100 TJ	2022
Regionaal Energieloket	75 TJ	2020

Duurzaamheidsleningen

De komende jaren blijven we de duurzaamheidslening verstrekken aan inwoners van Oosterhout. Particuliere huiseigenaren kunnen op deze manier hun woning verduurzamen tegen een gunstige rente. De lening is primair gericht op het isoleren van woningen (de lening kan ook worden ingezet voor de opwek van duurzame energie, zie paragraaf 2.2). De aanvragen voor isolatie worden voor 100% verleend.

Onderzocht zal worden in 2020 of het mogelijk is om duurzaamheidsleningen aan maatschappelijke instellingen te verstrekken. De verordening zal hier dan voor moeten worden aangepast en er zal krediet voor beschikbaar moeten komen.

*We verwachten hiermee **25 TJ** aan energie te besparen*

Energiebesparingscampagne

Duurzaamheid is een veelgebruikt woord en inwoners hebben er verschillende associaties mee. Het is een actueel thema in de media en de mindset en het gedrag van onze inwoners veranderen langzaam. Daarbij zien we veel diversiteit in de motivatie en het gedrag van inwoners. Samen met ONE starten we in oktober 2019 met een bewustwordingscampagne om inwoners te stimuleren energie te besparen. Het is een lokale communicatiecampagne die aansluit bij de belevingswereld van de Oosterhouter.

*Het resultaat van de gedragsverandering die we stimuleren, is dat de komende jaren **50 TJ** extra door inwoners wordt bespaard.*

VvE Power Zuid Nederland

Begin 2017 is samen met gemeente Breda het innovatieve project VvE Power Brabant opgezet en is de Greendeal VvE Power Brabant getekend. Doel van het project was om VvE's in beide gemeenten te verduurzamen en hen daarbij een stappenplan aan te bieden. Voor 3 VvE's aan de Hertogenlaan is dit inmiddels gedaan. Voortzetting en opschaling is gewenst. Samen met Tilburg, Breda, Goes, Maastricht, provincies Noord Brabant, Limburg en Zeeland wordt een nieuw VvE programma opgezet voor een periode van drie jaar. Doel van VvE Power Zuid Nederland is het opzetten van een VvE expertisecentrum waar ook alle

VvE's en VvE beheerders uit Oosterhout terecht kunnen voor informatie, begeleiding en onderzoek. Met alle deelnemende en ondersteunende partijen wordt gezamenlijk een EFRO subsidie aanvraag voorbereid.

*Door VvE's in beweging te brengen om te investeren in verduurzamen van hun woningen wordt verwacht hiermee **45 TJ** te besparen.*

Energiemaatregelen bedrijven

Het Activiteitenbesluit milieubeheer verplicht bedrijven en instellingen (inrichtingen) om energiebesparende maatregelen te treffen - met een terugverdientijd van vijf jaar of minder te treffen. Het gaat om de bedrijven en instellingen die meer dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ aardgas(equivalent) per jaar verbruiken. Dit is de energiebesparingsplicht. Naast de bestaande energiebesparingsplicht is het per 1 juli 2019 verplicht om de uitgevoerde energiebesparende maatregelen te rapporteren (de informatieplicht). Dit wordt gecontroleerd door de omgevingsdienst. We gaan bedrijven actiever aanspreken op het treffen van energiebesparende maatregelen en het melden daarvan.

Het toepassen van hernieuwbare energie, zoals zonne- of windenergie geldt niet als energiebesparende maatregel. Bij energiebesparing gaat het om het voorkomen of verminderen van energieverbruik. Bijvoorbeeld om het toepassen van energiebesparende technieken, zoals isoleren van het gebouw of het toepassen van ledverlichting. Het gaat om maatregelen die het verbruik van kWh elektriciteit en/of m³ aardgas verminderen.

Bedrijven zijn verplicht energiebesparende maatregelen te nemen en deze te melden.

*Verwacht wordt dat hiermee **100 TJ** wordt bespaard.*

Regionaal Energieloket

Het Regionaal Energieloket zetten we in om woningeigenaren te stimuleren en faciliteren om de eigen woning te verduurzamen. Via een website krijgen zij inzicht in welke maatregelen toegepast kunnen worden. Ook kunnen zij via de website leveranciers selecteren. Onze lokale energie coöperatie (ONE) is aangesloten bij het Regionaal Energie Loket. Via de website kunnen inwoners dus ook een energieambassadeur van ONE inschakelen. De maatregelen die woningeigenaren uiteindelijk toepassen leiden tot een energiebesparing. *Het regionaal energieloket stimuleert woningeigenaren om hun woning te verduurzamen. Die investeringen leveren een energiebesparing op van **75 TJ**.*

2.2. Opwekken

Naast de besparing die gerealiseerd moet worden zal ook ingezet moeten worden op de opwek van duurzame energie. Hieronder staan de projecten beschreven die een invulling geven aan onze ambities.

Onze ambitie:

In 2022 wekken we jaarlijks **206 TJ** extra duurzame energie op (naast de 255 TJ duurzame opwekking die al gerealiseerd is).

De projecten:	Opwek:	Gereed:
Energiepark Oranjepolder	252 TJ	2022
Zon op bedrijfsdaken	18 TJ	2022
Zonnepanelen op gemeentelijk vastgoed	1,5 TJ	2022
Zonneweides (ca 5 hectare)	14 TJ	2022
Duurzaamheidsleningen	1,5 TJ	2022

Energiepark Oranjepolder

In samenwerking met de grondeigenaren, Shell en Eneco gaan we langs de A59 3 tot 4 windturbines plaatsen (Oranjepolder). Deze windturbines moeten in 2022 vergund zijn. De windturbines (5 MW) hebben een tiphoogte van 235 meter en leveren 162 TJ op (54 TJ per turbine). Hoewel het uitgangspunt is dat eerst zonnepanelen op daken van bedrijven en woningen worden geplaatst, biedt het plaatsen van ca 29 hectare aan zonnepanelen op deze locatie een unieke mogelijkheid om de ambitie tot 2022 in één keer te realiseren.

Door dit op dezelfde locatie te combineren ontstaat er een Energiepark. Hier zal het aspect 'sociale wind en zon' worden toegepast: inwoners van Oosterhout kunnen op deze manier financieel participeren in het project. De doelstelling op te wekken energie tot 2030 is echter nog onverminderd groot.

*Samen goed voor **252 TJ** aan opgewekte duurzame energie: gerekend is met 3 windturbines (162 TJ) en 29 hectare zonneweide (90 TJ)*

Zon op bedrijfsdaken

In 2018 zijn we gestart met het project "Zon op bedrijfsdaken". In de eerste ronde hebben 16 bedrijven zich aangemeld, goed voor 9 MW aan vermogen. De gemeente huurt hier een adviesbureau voor in die bedrijven ontzorgt bij de aanvraag van de vergunning en SDE+ subsidieaanvraag. In het najaar van 2019 of voorjaar van 2020 starten we met een tweede ronde.

Daarnaast plaatsen ook individuele bedrijven zelf zonnepanelen op het dak zoals Prologics (9.000 zonnepanelen, 2,3 Gwh/8,2 TJ) of gaan dit op korte termijn doen (o.a. IKEA).

*Goed voor ongeveer **18 TJ** aan duurzaam opgewekte energie.*

Zonnepanelen op gemeentelijk vastgoed

In 2019 onderzoeken we op welke gemeentelijke daken zonnepanelen geplaatst kunnen worden. Zo wordt bij de brandweerkazerne bekeken of het beschikbare dakoppervlakte kan worden benut. Eerder hebben we al het dak van de gemeentewerf voorzien van zonnepanelen. Ook zien we mogelijkheden voor panelen op de daken van scholen en het nieuwe stadhuis.

*We verwachten hiermee ongeveer **1,5 TJ** op te kunnen wekken.*

Zonneweides

De mogelijkheden tot opwekken van duurzame hernieuwbare energie is vooralsnog veelal beperkt tot windenergie en zonne-energie. Hoewel de focus eerst moet liggen op het plaatsen van zonnepanelen op geschikte daken van bedrijven en woningen, zal het nodig zijn om aanvullend zonneweides te realiseren om de ambitie tot 2030 te realiseren. Ook in de concept RES wordt door de regio vooral ingezet op grootschalige zonne-energie locaties tot 2030.

Met de zonneweide die aangelegd wordt bij de windturbines in de Oranjepolder zal de doelstelling duurzaam op te wekken energie tot 2022 al gerealiseerd worden. Echter daarmee zijn we er in Oosterhout nog niet. Om de ambitie tot 2030 te halen zal er elders in Oosterhout nog zonneweides gerealiseerd moeten worden. De mogelijkheid bestaat om een kleinschalig zonneweide van 5 hectare te realiseren nabij de Bavelse Berg, waar de gemeente Breda een omgevingsvergunning heeft afgegeven voor de realisatie van een zonneweide.

*Goed voor **14 TJ** aan duurzaam opgewekte energie: gerekend is met een zonneweide van 5 hectare.*

Duurzaamheidsleningen

De komende jaren blijven we de duurzaamheidslening verstrekken aan inwoners van Oosterhout. Particuliere huiseigenaren kunnen op deze manier hun woning verduurzamen tegen een gunstige rente. Hoewel de focus ligt op isoleren van de woningen, is er ook een gedeelte beschikbaar voor het opwekken van duurzame energie door middel van zonnepanelen en/of een warmtepomp.

Onderzocht wordt of het mogelijk is om duurzaamheidsleningen aan maatschappelijke instellingen te verstrekken. De verordening zal hier dan voor moeten worden aangepast en er zal krediet voor beschikbaar moeten komen

*Goed voor **1,5 TJ** aan opgewekte energie.*

2.3. Transitievisie warmte

Alle gemeenten in Nederland zijn verplicht om uiterlijk 2021 een transitievisie warmte op te leveren. Met deze transitievisie wordt duidelijk hoe de woningen, kantoren en bedrijven in Oosterhout in de toekomst het best (technisch gezien) verwarmd kunnen worden zonder het gebruik van aardgas.

Project:	Gereed:
Transitievisie warmte	2021
Onderzoek deelname Proeftuin (pilot)	2020
Uitwerking in visie per wijk incl uitvoeringsplan	2022

Deze transitievisie warmte wordt vervolgens uitgewerkt in een visie per wijk. De wijkvisies zijn uiterlijk in 2021 voor elke wijk in Oosterhout beschikbaar. Sommige wijken zullen wellicht all electric verwarmd moeten worden, andere wijken kunnen mogelijk aangesloten worden op een warmtenet. De Beemdenbuurt in Oosterhout is momenteel de enige buurt die wordt verwarmd via het Amernet. Afhankelijk van de uitkomsten van het proces transitievisie zullen hier wellicht meer wijken op aangesloten gaan worden.

In elke wijkvisies is het uitvoeringsplan, een stappenplan, per wijk opgenomen. Per wijk organiseren we een omgevingsdialoog om de inwoners en ondernemers mee te nemen in de wijkvisie en te laten participeren in de ontwikkelingen. Zo komen we gezamenlijk tot een uitvoeringsplan per wijk. In 2022 moet er voor elke wijk een uitvoeringsplan zijn.

Met Thuisvester zal worden verkend of het mogelijk is om een aardgasvrije proeftuin in de gemeente te starten. Landelijk wordt daarvoor medio september een tweede subsidieronde Proeftuinen opengesteld. Tot 1 maart 2020 kan dan een aanvraag worden ingediend.

2.4. Samenwerking in de regio

Duurzaamheid is bij uitstek een onderwerp dat niet alleen op het gemeentelijk schaalniveau aangevlogen moet worden. Soms is het nodig om krachten te bundelen en er als regio onze schouders onder te zetten.

Project:	Gereed:
RES2030	2020
Samenwerking Amercentrale	2019 en verder

Regionale energiestrategie 2030

Eind mei is de Klimaatwet vastgesteld. In deze wet staat dat we in 2030 49% CO₂ reductie moeten behalen. Het Klimaatakkoord geeft de kaders hoe we dit moeten bereiken. Een van deze kaders is de regionale energiestrategie (RES). Alle 33 regio's in Nederland moeten uiterlijk een jaar na de vaststelling van het Klimaatakkoord een RES opleveren. De RES moet inzicht geven waar op land duurzame energie opgewekt kan worden. De opgave voor heel Nederland is 35 TWh duurzaam op land opgewekte energie. De opgave voor onze regio is 2,6 TWh tot 2030.

In de regio West-Brabant werken we met alle gemeenten samen aan de Regionale Energiestrategie (RES). Hierin brengen we kansen in kaart hoe en waar we energie duurzaam kunnen opwekken en welke mogelijkheden er zijn voor het duurzaam verwarmen van onze huizen. Beperkingen (waar kan het in ieder geval niet) worden ook in beeld gebracht. Tevens wordt gekeken hoe en wanneer we de omgeving kunnen betrekken bij het opstellen van deze strategie.

Gemeente Oosterhout is actief betrokken bij de totstandkoming van de RES2030, zowel bestuurlijk (lid stuurgroep) als ambtelijk (trekker spoor techniek). Begin 2020 moet er een concept RES (80%) gereed zijn. De gemeenteraden van alle gemeenten stellen de RES2030 vast, samen met Gedeputeerde Staten en het bestuur van het Waterschap. De definitieve RES2030 wordt daarna aan het Rijk aangeboden.

Samenwerking Amernet

Het Amerwarmtenet wordt op dit moment nog met name gevoed met restwarmte van de Amercentrale. Om deze warmte duurzaam te kunnen opwekken, hebben 17 partijen de handen ineen geslagen. In deze samenwerking zijn gemeenten, provincie, (warmte) netbeheerders, woningcorporaties, vertegenwoordigers van afnemers, burger-energiecoöperaties en tuinders vertegenwoordigd. In verschillende projecten werken zij samen aan een ecologische, economische en sociale verduurzaming van het Amerwarmtenet. Er wordt onderzocht of er meer decentrale bronnen zoals geothermie, aquathermie en WKO toegevoegd kunnen worden aan het warmtenet zodat er in de toekomst meerdere wijken op aangesloten kunnen worden.

Aquathermie is de verzamelnaam voor thermische energie uit oppervlaktewater (TEO), thermische energie uit afvalwater (TEA) en thermische energie uit drinkwater (TED). Uit de kanskaart voor Aquathermie (wordt opgenomen in de RES) blijkt dat in Oosterhout mogelijkheden zijn, met name in het oostelijk deel van Oosterhout. De mogelijkheden van aquathermie in Oosterhout zal in 2020-2021 verder worden onderzocht.

De komende jaren zal de samenwerking Amernet verder worden geïntensiveerd. De gemeente Oosterhout is een van de partners in dit samenwerkingsverband en draagt inhoudelijk en financieel bij.

Biogas

Er loopt een onderzoek van het waterschap Brabantse Delta naar de mogelijkheden van biogas bij de RWZI's. De mogelijkheid bestaat om ongeveer 250 woningen te voorzien van biogas. De kosten-baten worden nog verder onderzocht. De gemeente is hier bij betrokken.

3. Een duurzame gemeente

Duurzaamheid is een gedeelde verantwoordelijkheid en daarin vervult de gemeente een cruciale rol. We hebben ook de ambitie om onze eigen organisatie te verduurzamen (paragraaf 3.1) en om onze omgeving (inwoners/bedrijven) te helpen hier ook stappen in te zetten (paragraaf 3.2). Hoe we dit doen, staat beschreven in dit hoofdstuk.

3.1. De gemeente Oosterhout: een duurzame organisatie

De focus tot en met 2022 ligt binnen de gemeentelijke organisatie op:

- Duurzaam bouwen en renoveren
- Beleid en uitvoering
- Oosterhout als innovatiegemeente

Duurzaam bouwen en renoveren

- We ontwikkelen een nieuw duurzaam stadhuis. De gemeenteraad heeft in de vergadering van 26 maart 2019 besloten om op het Slotjesveld een nieuw stadhuis te ontwikkelen. Het nieuwe stadhuis wordt gebouwd met duurzame materialen, is minimaal energieneutraal en maakt geen gebruik van fossiele brandstoffen.
- Gemeentelijke accommodaties die nieuw gebouwd worden, krijgen geen gasaansluiting zoals de accommodatie van VV Neerlandia'31 in Dorst.
- Bij grootschalige renovatie wordt onderzocht of het gebouw van het gas afgehaald kan worden. Daarnaast worden alle maatregelen genomen om de thermische isolatie van een object te vergroten.
- We passen ledverlichting toe in alle gemeentelijke accommodaties.
- We introduceren een gebouw paspoort voor 6 gemeentelijke gebouwen (2021). Welke gebouwen hier het meest geschikt voor zijn wordt nog onderzocht.
- Zonnepanelen op gemeentelijk vastgoed: zie paragraaf 2.2.

Beleid en uitvoering

- We zorgen er voor dat duurzaamheid een integraal uitgangspunt is in alle beleidsplannen en bestuurlijke besluiten. We stimuleren en begeleiden ambtenaren en bestuurders om dit toe te passen in het dagelijks handelen.
- Het actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen wordt uitgevoerd. In dit actieplan staan projecten beschreven die bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen in onze gemeente. Zo wordt er gekeken naar de vervanging van scooters door elektrische varianten, maar wordt er ook gekeken naar de sociale aspecten van duurzaamheid.
- Er wordt in samenwerking met de buitensportverenigingen een plan opgesteld voor het verduurzamen van de sportaccommodaties. Dit om te komen tot een duurzame sportinfrastructuur en hiermee invulling te geven aan het landelijk sportakkoord
- Het onderhoud en in stand houden van de schoolgebouwen is voor rekening en risico van de schoolbesturen. In overleg met de schoolbesturen zal worden bekeken welke rol de gemeente Oosterhout kan spelen in het proces om te komen tot verduurzamingsmaatregelen van de schoolgebouwen. Een energiezuinige, gezonde en duurzame school levert een bijdrage aan een duurzame wereld en is daarmee een statement aan leerlingen en de omgeving
- We ontwikkelen nieuwe mogelijkheden voor de verwerking van afval. Op het gebied van afvalscheiding doen we het als gemeente al heel goed. Er is echter nog ruimte tot verbetering als het gaat om de verwerking van bepaalde producten (bijvoorbeeld luiers). Deze verbeteringen gaan we in kaart brengen en waar mogelijk uitvoeren.
- In de aanbestedingen voor nieuwe voertuigen wordt standaard gekozen voor een elektrische uitvoering, tenzij dit echt niet anders kan.

Oosterhout als innovatiegemeente

- Elk jaar faciliteren we in de gemeente Oosterhout een aantal innovatieprojecten. Dit kunnen kleine en grote projecten zijn. Denk bijvoorbeeld aan de aanleg van wegen (zonnepanelen fietspad) of andere vernieuwende manieren om energie te besparen of op te wekken.

3.2. Samen aan de slag

Verschillende actoren (onder andere onze inwoners en bedrijven) spelen een belangrijke rol in het behalen van de gestelde ambities. Hoe betrekken wij deze actoren bij de uitvoering van onze ambities en deze routekaart? En hoe stimuleren wij hen om ook aan de slag te gaan?

Ten eerste is de inhoud van het ambitiesdocument en deze routekaart vooraf gedeeld met enkele belangrijke stakeholders: Thuisvester, Enexis, EnNatuurlijk, VNO-NCW en onze plaatselijke energiecoöperatie ONE. Tijdens individuele gesprekken hebben we gevraagd of zij onze ambities onderschrijven, aanvullingen hebben en vooral of ze bereid zijn om samen te werken aan deze doelstellingen. Alle partners hebben zich bereid verklaard. We gaan het samen doen!

Alle plannen en projecten die in deze routekaart staan worden dan ook samen met onze partners/bedrijven en/of inwoners gerealiseerd in de huidige collegeperiode. Daarnaast werken we intensief samen met:

- Gemeenteraad
- Inwoners
- Vrijwilligers
- Ondernemers
- Het Waterschap
- VNG

Projecten met en voor ondernemers

Er zijn al veel projecten waarin we gezamenlijk optrekken. Denk bijvoorbeeld aan de jaarlijkse duurzaamheidsweek die de gemeente samen organiseert met de Rabobank, theater de Bussel en ONE. We zetten daarnaast in op nieuwe mogelijkheden:

- Onderzoek naar de reststromen van bedrijven in Oosterhout om zo circulair ondernemen te bevorderen en de samenwerking te stimuleren tussen bedrijven die al circulair ondernemen. Oprichten van een platform voor bedrijven die op deze manier informatie (met name over reststromen) kunnen uitwisselen.
- We ontwikkelen samen met ondernemers het duurzaam bedrijventerrein Everdenberg Oost. We onderzoeken samen met de medeontwikkelaar de mogelijkheden om met de nieuw te vestigen bedrijven op Everdenberg Oost afspraken te maken over het plaatsen van zonnepanelen c.q. het duurzaam opwekken van energie.
- Waterstof is een gas dat je kunt omzetten naar elektriciteit zonder CO₂-uitstoot. Door een ondernemer wordt de mogelijkheid van een waterstoftankstation op Weststad onderzocht. We hebben in 2019 schriftelijke ondersteuning verleend aan zijn aanvraag om subsidie ten behoeve van het onderzoek.
- We willen fietsgebruik stimuleren door uitvoering te geven aan de nieuwe mobiliteitsvisie. Ook stimuleren we het gebruik van deelauto's en elektrisch rijden.
- Tot slot kijken we naar ons openbaar vervoer. Hoewel we hier weinig invloed op hebben, willen we bij aanbestedingen van vervoersystemen het uitgangspunt hanteren dat we de meest duurzame variant selecteren.

Projecten met en voor inwoners

In deze routekaart staan al veel projecten benoemd die we met en voor inwoners uitvoeren. Daarnaast willen we inwoners extra stimuleren om aan de gang te gaan met duurzaamheid. We gaan hiervoor elk jaar het volgende ondernemen:

- We ondersteunen bewoners die innovatieve ideeën hebben voor de opwekking en/of besparing van energie of die ideeën hebben om dit gezamenlijk op te pakken. De ondersteuning vanuit de gemeente kan financieel zijn of inhoudelijk.

Duurzaamheidsfonds

Onderzocht zal worden of de mogelijke opbrengsten van projecten zoals windturbines en zonneweides kunnen worden gestort in een nog op te richten duurzaamheidsfonds. Uit dit fonds kunnen dan nieuwe (innovatieve) energiebesparende of energieopwekkende projecten en initiatieven worden gefinancierd. Een voorstel omtrent de mogelijkheden zal in 2020 gereed zijn.

Monitoring

Om het behalen van onze doelstellingen op het gebied van de energietransitie en de effecten van onze gezamenlijke inspanningen inzichtelijk te maken, gaan we dit monitoren. Daarvoor gebruiken we het monitoringsportaal van het Rijk: de Klimaatmonitor. Met deze gegevens kunnen we de CO₂-uitstoot, het energiegebruik en de opwekking van duurzame energie weergeven. Daarnaast bevat de klimaatmonitor vele honderden onderliggende indicatoren op gemeente-, wijk-, en buurniveau. Denk bijvoorbeeld aan de trends in geregistreerde zonnepanelen, elektrische voertuigen, windturbines, laadpalen en energielabels van woningen en utiliteitsbouw. De gegevens worden jaarlijks geactualiseerd en weergegeven via een interactief dashboard. We gaan deze klimaatmonitor nog aanvullen met specifieke lokale informatie zoals het gebruik van de duurzaamheidsleningen.

3.3. Informeren, stimuleren en faciliteren

We doen het samen! Dat is onze kernboodschap. Duurzaamheid, en de energietransitie in het bijzonder is, naast alle technische aspecten, voor een groot deel een communicatievraagstuk. Hoe gaan we dit aanpakken?

De communicatie strategie

De communicatie en berichtgeving in de media over het klimaat en de energietransitie is oververhit. We starten daarom met informeren, zodat de betrokkenen alles weer in het juiste perspectief zien. We vertalen de grote opgaven naar wat het betekent voor de inwoners en ondernemers van Oosterhout. Waar mogelijk gaan we het gesprek aan en brengen we de communicatiebehoefte in kaart.

We kiezen voor een positieve framing: deze transitie biedt kansen, het is geen opgave. Je hebt een rol en een stem, het overkomt je niet. We visualiseren resultaten en brengen initiatieven in beeld. Daarbij sluiten we aan bij de belevingswereld van de Oosterhouter en delen we hun eigen verhalen.

Activiteiten

De inzet van communicatie richt zich in 2019-2021 op:

- Algemene informatie en doorverwijzing via www.duurzaamooosterhout.nl (website wordt vanaf oktober gebruikt voor de bewustwordingscampagne)
- **Storytelling:** voorbeeldprojecten en succesverhalen delen via sociale media en ambassadeurs;
- **Profilering** energiecoöperatie en bewonersinitiatieven;
- Communicatie **campagne 'Energiebesparing'** i.s.m. ONE;
- Communicatie **campagne Duurzaamheidslening 'Isoleren'**;
- **Campagne duurzame mobiliteit** om zo het fietsgebruik, deelauto's en elektrisch rijden te stimuleren;
- **Duurzaamheidsweek** (programma, organisatie en communicatie);
- Organiseren **ondernemerscongres** (samen met ondernemersverenigingen);
- Jaarlijkse uitreiking van **de Groene Pluim** aan het meest innovatieve/duurzame bedrijf in Oosterhout;
- **Plan van aanpak** maken samen met buurtcoördinatoren en ontwikkelaars om inwoners, verenigingen en ondernemers van Oosterhout goed te informeren over Energiepark Oranjepolder, ook met het oog op sociale participatie.
- Projecten updates via de **nieuwsbrief van de gemeenteraad**;

Bijlage 1: Indicatief financieel overzicht Energietransitie

Energietransitie	2019	2020	2021	2022
RES2030	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000
Transitievisie Warmte	€ 5.000	€ 30.000		
Wijkvisies warmte en uitvoeringsprogramma		€ 45.000	€50.000	€ 25.000
Verduurzaming Amernet	€ 5.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Windturbines A59 inclusief zonneweide	€ 20.000	Projectkosten*	Projectkosten*	Projectkosten*
Zon op bedrijfsdaken	€ 20.000	€ 25.000	€ 25.000	n.v.t.
Zonnepanelen gemeentelijk vastgoed	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Zonneweides	Projectkosten*	Projectkosten*	Projectkosten*	Projectkosten*
Duurzaamheidslening energie opwekking**	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Duurzaamheidslening isolatie**	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Subsidie ONE	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
Campagnes i.s.m. ONE	€ 17.000	€ 8.000	€ 10.000	€ 8.000
Regionaal energieloket	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	
VvE POWER Zuid Nederland		€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
Totaal	€ 111.000	€ 157.000	€ 114.000	€ 97.000

* kosten moeten door project zelf gedragen worden

** Budgetten opgenomen in revolverende fondsen via SvN

Bijlage 2: Indicatief financieel overzicht Duurzame gemeente

Duurzame gemeente	2019	2020	2021	2022
Energiebesparing kansen bedrijven Wm	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Ondernemerscongres (plus uitreiking de Groene Pluim)	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Duurzaam bedrijventerrein Everdenberg-Oost	Projectkosten*	Projectkosten*	Projectkosten*	Projectkosten*
Bedrijven onderzoek reststromen	€ 5.000	n.v.t.	€ 5.000	n.v.t.
Duurzaamheid in projecten	Projectkosten*	Projectkosten*	Projectkosten*	Projectkosten*
Verduurzamen gemeentelijk vastgoed	Projectkosten*	Projectkosten*	Projectkosten*	Projectkosten*
Duurzaam Stadhuis	Projectkosten*	Projectkosten*	Projectkosten*	Projectkosten*
Verduurzamen eigen wagenpark	Projectkosten*	Projectkosten*	Projectkosten*	Projectkosten*
Afvalverwerking verduurzamen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	€ 35.000
Innovatiegemeente	€ 10.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Uitvoeren MVI actieplan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gebouw paspoort	n.v.t.	n.v.t.	€ 10.000	€ 5.000
Stimuleren bedrijven circulair ondernemen	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Informeren, stimuleren en faciliteren inwoners	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Onderzoek oprichten Duurzaamheidsfonds	n.v.t.	€ 5.000	n.v.t.	n.v.t.
Uitvoeren mobiliteitsplan 2018-2022	n.v.t.	€ 10.000	n.v.t.	n.v.t.
Aanbesteding duurzaam OV	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	€ 35.000	€ 55.000	€ 55.000	€ 80.000